

Ю.Р. Іконніков, М.М. Одновол
(*Національний гірничий університет*)

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАХОДИ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ГІРНИЧИХ ІНЖЕНЕРІВ В РАМКАХ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

Приєднання України до країн-учасниць Болонського процесу принесло безліч змін у систему освіти. Перша й саме головна - впровадження незалежного тестування для школярів, а так само спрощення системи рівнів випускників вузів. Болонський процес було започатковано у 1999 році в Італійському м. Болонья підписанням 29 міністрами освіти від імені своїх урядів документа, що одержав назву «Болонська декларація». Цим актом більшість європейських країн-учасниць Болонського процесу проголосили створення єдиного європейського освітнього й наукового простору. На сьогодні у Болонському процесі вже чотири десятки країн Європи. У межах цього простору повинні діяти єдині умови визнання дипломів про освіту, працевлаштування й мобільності громадян, що повинне значно підвищити конкурентоспроможність європейського ринку праці й освітніх послуг.

Болонською декларацією висувається вимога прийняття загальної системи порівнянних учених ступенів. У всіх країнах, що приєдналися до Болонського процесу, запроваджуються два цикли навчання по формулі «три плюс два» (перший, бакалаврський цикл, повинен тривати не менш трьох років, а другий, магістерський, - не менш двох, крім того, вони повинні прийматися на європейському ринку праці в якості освітніх і кваліфікаційних рівнів). Інтеграція в Болонський процес покликана сприяти європейському співробітництву університетів і усуненню перешкод на шляху мобільності студентів і викладачів у межах країн-учасниць Болонського процесу.

На сьогодні, з двох основних вимог щодо впровадження незалежного тестування для школярів та спрощення системи рівнів випускників вузів Україною запроваджено лише ЗНО, а процес запровадження двох циклів – бакалаврського та магістерського знаходиться у стадії впровадження. Також впроваджена кредитно-трансферна система ECTS, що надала можливість випускникам ВНЗ отримати додатки до диплома європейського зразка (Diploma Supplement).

Державний вищий навчальний заклад «Національний гірничий університет» є одним з перших в Україні, що приєднався до впровадження Болонського процесу. Державний ВНЗ «НГУ» більше століття опікується підготовкою кадрів для гірничої промисловості, має висококваліфікований науковий та педагогічний потенціал.

Аналіз поточного стану гірничої промисловості свідчить, що протягом останніх років відчувається стабільний дефіцит молодих спеціалістів для вугільної промисловості, які спроможні вирішувати проблеми в нових умовах господарювання та реорганізації галузі.

Людський потенціал вугільної галузі знизився до катастрофічного рівня – за останні 20 років більш ніж на 75 відсотків. Більше половини працюючих

мають пенсійний вік. Особливо загрозлива ситуація відносно інженерно-технічного складу. Ця проблема є загальною для всіх гірничодобувних регіонів України й викликана низкою негативних факторів, що підсилюють соціальну напруженість серед жителів цих регіонів, знижують престижність спеціальностей гірничого профілю.

Тому необхідна цілеспрямована державна політика на відродження кадрового потенціалу відповідно до потреб розвитку вугільної галузі, випереджаючу підготовку висококваліфікованих наукових і інженерно-технічних працівників у обсягах, що відповідають темпам та рівню розвитку технології видобутку вугілля, його переробки та збагачення.

Політика підготовки кадрів усіх рівнів повинна реалізуватись на підставі дієвої системи професійної орієнтації, навчання, перепідготовки та стажування робітників у провідних наукових центрах та передових за технологією і організацією виробництва гірничих підприємствах країни та світу. Якраз болонська система дозволяє студентам університету підвищувати професійну підготовку шляхом цільової підготовки у країнах-учасниках цього процесу.

Гірничий університет більше десятиліття співпрацює із відповідними структурами вугледобувної галузі, що дає можливість залучати на навчання в університет професійно орієнтовану, здібну молодь із гірничодобувних регіонів, яка повертається у місця проживання та працевлаштовується на вугільні підприємства.

Пріоритетною задачею гірничого університету є забезпечення фахівцями гірничодобувної галузі. НГУ досить ефективно тривалий час співпрацює з більш ніж сотнею навчальних закладів Дніпропетровська та інших промислово розвинутих міст Придніпров'я, Центрального та Західного Донбасу, Кіровоградщини, Волині, Львівщини та Полтавщини. В містах Павлограді, Тернівці, Олександрії, Комсомольську та Дніпрорудному створені регіональні учбові центри як складова частина навчального комплексу університету.

Гірничим університетом спільно з ВНЗ I-II рівня акредитації, як у Дніпропетровську, так і у регіонах запроваджені інтегральні навчальні плани, що дало можливість залучити на навчання за скороченими програмами вступників з ОКР молодший спеціаліст.

Особливу увагу гірничий університет приділяє питанню підготовки фахівців для вугільної промисловості з числа працюючої на шахтах молоді, що навчається за заочною формою навчання. Це професійно зорієнтована на роботу у вугільній промисловості молодь, яка є дієвим резервом поповнення молодшого керівного складу підприємств.

Залученню на навчання студентів на напрями підготовки гірничого спрямування сприяє довузівська і фахова підготовка та моніторинг професійної придатності учнів з коледжів, технікумів, училищ, професійно-технічних навчальних закладів, гімназій, ліцеїв та середніх загальноосвітніх шкіл, що мають з НГУ відповідні угоди чи входять до навчальних комплексів і навчально-науково-виробничих комплексів на базі НГУ «Енергія», «Вугілля», «Машинобудування», «Інфокомунікації», «Безпека»,

«Енергоресурсозбереження» тощо. Такі умови установлюються для випускників ступенів фахової підготовки в Державному ВНЗ «НГУ» на предмет продовження професійної освіти за наступними освітньо-кваліфікаційними рівнями.

На нашу думку, з метою удосконалення процесу прийому вступників доцільно звернутися до Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України з пропозицією щодо внесення до умов прийому до вищих навчальних закладів наступних положень:

- відмінити квотування місць державного замовлення в залежності від категорії вступників (вступники з освітнього рівня повна середня школа або з освітньо-кваліфікаційного рівня молодший спеціаліст). Відповідно до чинного законодавства вступники вищезначених категорій мають однакові права, тому прийом необхідно здійснювати за загальним конкурсом. Конкурсні показники даних категорій визначаються правилами прийому;

- обмежити кількість навчальних закладів, до яких вступник подає документи до трьох. Обрані напрями підготовки в кожному навчальному закладі повинні знаходитись в одній галузі знань;

- конкурсний відбір вступників пільгових категорій проводити за загальним конкурсом, а вказаним категоріям студентів надавати державну підтримку в процесі їх навчання. Це дозволить слабо підготовленим до навчання у вищих навчальних закладах вступникам враховувати рекомендації попереднього моніторингу рівня підготовки та обирати спеціальності відповідно їх здатностям до засвоювання знань.

Участь Державного ВНЗ «НГУ» у Болонському процесі надає можливість студентам університету приймати участь у реалізації різноманітних міжнародних програм, грантів, стипендій та конкурсів. Співпраця з міжнародними фондами (наприклад, PUM, Нідерланди) дозволила виграти грант фонду на візит та читання лекцій протягом двох тижнів екс-виконавчим директором заводу, що випускає автомобілі марок Volvo та Mitsubishi, паном Петером Шальком.

Договір про співпрацю з університетом Koblenz-Landau дозволив студентам кафедри програмного забезпечення комп'ютерних систем відвідувати літню школу у м. Кобленц.

Програма обміну для студентів ВНЗ надає можливість студентам бакалаврату денного відділення університету навчатися протягом одного академічного року в університетах або коледжах США. Програма фінансується Державним департаментом Сполучених Штатів.

Таким чином, приєднання України, як країни-учасниці Болонського процесу дозволило студентам Державного вищого навчального закладу «Національний гірничий університет» мати та реалізовувати право на отримання освіти європейського рівня, надало можливість випускникам університету отримувати додатки до диплома європейського зразка (Diploma Supplement), бути захищеними на світовому ринку праці.